

فرهنگ اصطلاحات درایة الحدیث و رجال

دکتر محسن قاسم پور

(استادیار دانشگاه کاشان)

حسین ستار

(عضو هیئت علمی دانشگاه کاشان)

دانشگاه کاشان

۱۳۸۹

فرهنگ اصطلاحات درایة الحدیث و رجال

دکتر محسن قاسم پور، حسین ستار

ناشر: هستی نما، ناشر همکار: انتشارات دانشگاه کاشان، لیتوگرافی: ۱۱۰،

چاپ: نگارش، چاپ اول: بهار ۱۳۸۹، شمارگان: ۱۱۰۰،

قیمت: ۵۳۰۰ تومان، ۲۸۸ صفحه

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۸۲۱۴-۵۴-۳

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، ص - پ: ۷۵۳ - ۱۳۱۴۵

تلفن: ۰۹۱۲۱۵۲۱۰۳۸

توزیع: تهران، پکتا، تلفن: ۵ - ۸۸۹۴۰۳۰۳

E-mail: Hastinama@mail.com

قاسم پور، محسن، ۱۳۴۶ -

فرهنگ اصطلاحات درایة الحدیث و رجال / تألیف محسن قاسم پور، حسین ستار -

تهران: هستی نما، ۱۳۸۹.

۲۸۸ ص.

ISBN 978-964-8214-54-3

۵۳۰۰۰ یال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا.

کتابنامه: ص ۲۶۳ - ۲۸۰

نمایه

۱. حدیث - علم الدرایه - اصطلاحات و تعبیرها. ۲. حدیث - علم الرجال -

اصطلاحات و تعبیرها. الف. ستار، حسین. ب. عنوان.

۲۹۷/۲۳۴

ف ۴۲/۲/۱۰۶ ب ۲۱

فهرست مطالب

مقدمه.....	۳۱
الف	
أنا.....	۳۷
ابتريه.....	۳۷
أبدال.....	۳۷
إبدال.....	۳۷
ابو ابراهيم.....	۳۸
ابو جعفر.....	۳۸
ابو جعفر يا ابو جعفر الاول.....	۳۸
ابو الحسن.....	۳۸
ابو القاسم.....	۳۸
ابو عبدالله.....	۳۸
ابو محمد.....	۳۸
ابهام.....	۳۸
اتحاد المخرج (س).....	۳۹
اتخاذ الامام رجلاً خادماً ملازماً او كاتباً.....	۳۹
اتصال.....	۳۹
اثبت الناس (س).....	۳۹
اثر.....	۳۹
اثرى.....	۳۹
اجازنى رواية كذا.....	۴۰
اجازه.....	۴۰
أجزاء.....	۴۰
اجماع من قبل الأقدمين على وثاقة شخص.....	۴۱
أَجَعَتِ العَصَابَةُ عَلَى ما تصحيح ما يصحُّ عن.....	۴۱
هؤلاء.....	۴۱
آحاد.....	۴۱
احاديث عدديه.....	۴۱

٤٦.....	ادیب.....	٤١.....	احدهما علیهما السلام.....
٤٦.....	اِذْنُ الامامِ لِرَجُلٍ فِی الْفُتْیَا وَ الْحُكْمُ.....	٤١.....	احکام (کتب).....
٤٦.....	اربعیات.....	٤١.....	اخبار علاجیه.....
٤٦.....	ارسال.....	٤٢.....	اخبار من بَلَغَ.....
٤٧.....	ارکان.....	٤٢.....	اخباری.....
٤٧.....	ارکان اربعه.....	٤٢.....	أَخْبَرَنَا.....
٤٧.....	ارم به (س).....	٤٣.....	أَخْبَرَنَا إِجَازَةً (س).....
٤٧.....	أَسَافَ.....	٤٣.....	أَخْبَرَنَا إِذْنًا (س).....
٤٧.....	استملاء.....	٤٣.....	أَخْبَرَنَا بِقِرَاتِنِی عَنْهُ وَ أَنَا أَسْمَعُ.....
٤٧.....	اسلام.....	٤٣.....	أَخْبَرَنَا مُنَاوَلَةً.....
٤٨.....	إِسْمَاعِ (س).....	٤٣.....	أَخْبَرَنِي.....
٤٨.....	اسماعیلیه.....	٤٤.....	اختصار الحديث.....
٤٨.....	استاد.....	٤٤.....	اختلاط (س).....
٤٩.....	استاد عالی (س).....	٤٤.....	اختلاف الحديث.....
٤٩.....	استاد نازل (س).....	٤٤.....	اِخْتَلَفَ فِيهِ (س).....
٤٩.....	استاده ثابت، حَبِید (س).....	٤٥.....	اختیار الامام رجلاً لِتَحْمِلَ الشَّهَادَةَ او ادائها.....
٤٩.....	استاده حَسَن.....		أَخَذَ الرَّجُلُ مَعْرَفًا لِلثَّقَةِ او الْجَلِيلِ، مِثْلُ انْ يُقَالُ: أَنَّهُ
٤٩.....	استاده ذاهب (س).....	٤٥.....	أَخُو فَلانٍ أَوْ أَبُوهُ.....
٤٩.....	استاده صَحِیح.....	٤٥.....	اخراج.....
٤٩.....	استاده ضعیف.....	٤٥.....	اداء حديث.....
٤٩.....	استاده علی شرطِ الشَّيْخِین (س).....	٤٥.....	الزَّامَات.....
٥٠.....	استاده لَیِّن (س).....	٤٥.....	آداب المحدث.....
٥٠.....	استاده مُتَمَسِّك (س).....	٤٥.....	أُذَابُ طَالِبِ الْحَدِيثِ.....
٥٠.....	استاده نَظِیف (س).....	٤٦.....	ادراج.....

اعلال ۵۵	استادُهُ هَالِكٌ (س) ۵۰
اعلام ۵۵	الاشعری ۵۰
اعلمنا ۵۶	اصحاب اجماع ۵۰
افراد ۵۶	اصحاب الصادق فی رجال الشیخ ۵۱
افراد العَلَم (س) ۵۶	أَصَحُّ شَيْءٍ فِي هَذَا الْبَابِ كَذَا ۵۱
أقران ۵۶	اصح مراسیل (س) ۵۱
اقلاب ۵۶	أَصْدَقُ مِنْ فُلَانٍ (س) ۵۲
اكتُِبَ عَنْهُ (س) ۵۷	اصل ۵۲
اكتار الکافی و کذا الفقیه من الروایة عن الرجل ۵۷	اصول اربعمائه ۵۲
اكتار المذمومین خصوصاً ارباب المذاهب الفاسدة	اصول الحديث (س) ۵۳
الروایة عن الراوی علی وجه یظهر کونه منهم ۵۷	الاصول الستة (س) ۵۳
اكدب الناس (س) ۵۷	أَضْبَطُ النَّاسِ (س) ۵۳
القاب (س) ۵۷	اضطراب ۵۳
الله اعلم (س) ۵۷	اضطراب فی السند ۵۳
الله المُشْتَعَان (س) ۵۸	اضطراب فی الغتن ۵۳
الی الصدق ما هو (س) ۵۸	اطراف ۵۳
الیه المُنْتَهی فی التَّجِیْد (س) ۵۸	اعتبار ۵۴
الیه المُنْتَهی فی الکذب (س) ۵۸	اعتبار الشاهد ۵۴
امالی (کتب) ۵۸	اعتبار المتابعه ۵۴
امام (س) ۵۹	اعتماد القمّین علیه او روايتهم عنه ۵۴
امامیه ۵۹	الاعتماد علی المراسیل ۵۵
امثال حدیثی ۵۹	اعتماد الشيوخ علی شخص ۵۵
أمره مُظْلَم ۵۹	أَغْذَلَ ۵۵
امرّه ملتبس ۵۹	اعضال ۵۵

٥٩.....	املاء.....	٦٣.....	أَوْحَى الْأَسَانِيدَ (س).....
٦٠.....	أَمَوَى.....	٦٣.....	أَوْجَعُ مِنْ فُلَانٍ.....
٦٠.....	امهات الست (س).....	٦٣.....	أَوْخَوْهُ.....
٦٠.....	امیر المؤمنین فی الحديث (س).....	٦٣.....	ایمان.....
٦٠.....	انبأنا.....	ب.....	
٦٠.....	انبأنا قراءةً علیّ و أنا اسمع (س).....	٦٤.....	بُتِرَیْهِ.....
٦٠.....	انبأنی.....	٦٤.....	بدعت (س).....
٦١.....	انساب.....	٦٥.....	بدل (س).....
٦١.....	ان تكون روايات الرجل كلها او جلها مقبولة او	٦٥.....	بزنامج.....
٦١.....	سديدة.....	٦٥.....	بزيعه.....
٦١.....	انفراد مطلق.....	٦٥.....	بَصِيرٌ بِالْحَدِيثِ وَ الرَوَايَةِ.....
٦١.....	انقطاع.....	٦٦.....	بَلَاءٌ فِيهِ مِنْ فُلَانٍ (س).....
٦١.....	انكار.....	٦٦.....	بلایا (س).....
٦١.....	أَنْ يَذْكُرَ الْكَشَى الرَّجُلَ وَ لَا يَطْعَنَ عَلَيْهِ.....	٦٦.....	بَلَّغْنَا.....
٦١.....	أَنْ يَذْكُرَ النَّجَاشَى الرَّجُلَ وَ لَا يَطْعَنَ عَلَيْهِ.....	٦٦.....	بَلَّغْنَا عَنْهُ كَذَا.....
٦٢.....	أَنْ يَكُونَ لِلصَّدُوقِ إِلَيْهِ طَرِيقٌ.....	٦٦.....	بَلَّغْنِي عَنْ فُلَانٍ.....
٦٢.....	أَوَابِد.....	٦٦.....	بلوغ.....
٦٢.....	اوتاد.....	٦٧.....	بنانيه.....
٦٢.....	أَوْثَقُ النَّاسِ (س).....	٦٧.....	بیانیه.....
٦٢.....	أَوْثَقُ مِنْ فُلَانٍ.....	ت.....	
٦٣.....	أَوْزَعُ مِنْ فُلَانٍ.....	٦٨.....	تابعی.....
٦٣.....	او شبهه.....	٦٨.....	تألف (س).....
٦٣.....	او كما قال.....	٦٨.....	تأويل مختلف الحديث.....
٦٣.....	او ما اشبهه.....	٦٨.....	تجوید الاسناد (س).....

۷۴..... تصحیح	۶۸..... تحمّل
۷۴..... تضعیف	۶۹..... تحویق (س)
۷۵..... تعارض جرح و تعدیل	۶۹..... تحویل
۷۵..... تعدیل	۶۹..... تخریج
۷۵..... تعق	۷۰..... تخریج (کتب)
۷۵..... تعلیق	۷۰..... تدلیس
۷۵..... تقطیع حدیث	۷۰..... تدلیس اسناد
۷۶..... تقی	۷۰..... تدلیس بلاد (س)
۷۶..... تکلّموا فیہ	۷۱..... تدلیس تسویه
۷۶..... تلفیق الحدیث	۷۱..... تدلیس شیوخ
۷۶..... تلمیذ	۷۱..... تدلیس عطف (س)
۷۶..... تواتر	۷۲..... ترجمه
۷۷..... توثیق	۷۲..... ترغیب و ترهیب (کتب)
۷۷..... توثیقات ارشاد المفید	۷۲..... ترکّه فلان (س)
۷۷..... توثیق ابن فضال و ابن عقده	۷۲..... ترکّوه (س)
۷۷..... توثیق جعفر بن بشیر	۷۳..... ترضی و ترخّم
۷۷..... توثیق خاص	۷۳..... تساعیات
۷۸..... توثیق عام	۷۳..... تسامح در ادلة ستن
۷۸..... توثیق علامه حلی و احمد بن طاووس حلی	۷۳..... تسلسل
۷۸..... توثیق متأخرین	تسمیة رجال فقهاء اصحاب ابی ابراهیم و ابی
۷۹..... توثیق متقدمین	الحسن الرضا
۷۹..... توثیق مشایخ جعفر بن بشیر و راویان او	تسمیة الفقهاء من اصحاب ابی جعفر و ابی
۷۹..... توقیع از معصوم	عبدالله
۸۰..... تولیت از امام	تسمیة رجال فقهاء اصحاب ابی عبدالله

تولیت بر امور وقف یا حقوق الهی از طرف امام	جرح ۸۴
مفصوم ۸۰	جرح راوی ۸۴
ث ۵۲	جرح مفسر (س) ۸۵
ثابت (س) ۸۰	جرح مبهم (س) ۸۵
ثبت ۸۰	جرح و تعدیل ۸۵
ثقات ۸۰	جرح و تعدیل (کتب) ۸۵
ثقه ۸۱	جش ۸۶
ثقة ثبت (س) ۸۱	جزء (کتب) ۸۶
ثقة ثقة ۸۱	جفر و جامعه (کتب) ۸۶
ثقة حجة (س) ۸۱	جلیل ۸۷
ثقة فی الحديث ۸۲	جلیل القدر ۸۷
ثقة فی نفسه ۸۲	جماعة من اصحابنا ۸۷
ثنا ۸۲	جمع بین صحیحین ۸۷
ثنی ۸۲	جَوَال فی الحديث ۸۷
ج ۸۲	جوامع (کتب) ۸۷
ج ۸۲	جوامع الکلم ۸۸
جاء ۸۲	جوامع اولیه حدیثی (کتب) ۸۸
جاء عنه ۸۳	جوامع حدیثی ۸۸
جارج ۸۳	جوامع حدیثی متأخره ۸۸
جارودیه ۸۳	جید الحديث ۸۹
جامع (کتب) ۸۳	جید الکلام ۸۹
جامعه ۸۴	ح ۸۹
خنج ۸۴	ح ۸۹
جواب الکذب، جبل فی الکذب (س) ۸۴	حاطب لیل (س) ۸۹

ح کصح.....	۹۶
ح کق.....	۹۶
الحنبلی.....	۹۶
الحنفی.....	۹۶

خ

خاتم محدثین.....	۹۶
الخارجی.....	۹۶
خاص.....	۹۷
خاصی.....	۹۷
خبر.....	۹۷
خبر واحد.....	۹۸
خیث.....	۹۸
خصائص.....	۹۸
خصیص.....	۹۸
خطایه.....	۹۸
خيار.....	۹۸
خیر.....	۹۹

د

د.....	۹۹
دار الحديث.....	۹۹
دثنا(س).....	۹۹
دثنی.....	۹۹
دجال(س).....	۹۹
دخّل حديث بعضهم في بعض(س).....	۱۰۰

حافظ(س).....	۸۹
حاکم(س).....	۹۰
حب النبي او حب الامام شخصاً.....	۹۰
حجة(س).....	۹۰
حجیت مراسیل.....	۹۱
حدَّثنا.....	۹۱
حدَّثنا اجازة(س).....	۹۱
حدَّثنا مناولة.....	۹۱
حدَّثنی.....	۹۲
حديث.....	۹۲
حديث افتراق.....	۹۲
حديث تشبيه.....	۹۳
حديث رفع.....	۹۳
حديث فلان أسد(س).....	۹۴
حديث قدسی.....	۹۴
حديث منزلت.....	۹۴
حديثه نقی.....	۹۴
حديثه يُشبه حديث اهل الصدق(س).....	۹۵
حديثه يُعرف ويُكر.....	۹۵
حروریه.....	۹۵
حسن.....	۹۵
حسن الطريقة.....	۹۵
حسن العبادة.....	۹۶
حسن المعرفة والدين.....	۹۶

درایه..... ١٠٠	رجاله ثقات..... ١٠٤
دلائل (کتب)..... ١٠٠	رجاله رجال الصحيح (س)..... ١٠٥
دی..... ١٠٠	رجس..... ١٠٥
دین..... ١٠٠	الرحلة فی طلب الحديث (س)..... ١٠٥
ذ.....	رُدِّ حَدِيثُهُ (س)..... ١٠٥
ذاهب الحديث (س)..... ١٠١	رَدِیَ الاصل..... ١٠٥
ذَکَر (س)..... ١٠١	رزامیه..... ١٠٦
ذَکَر فلان..... ١٠١	رساله..... ١٠٦
ذَکَر لنا..... ١٠١	رضا (س)..... ١٠٦
ذکره ابن حبان فی الثقات (س)..... ١٠٢	رفع (س)..... ١٠٦
ذَکَره فلان فی کتابه (س)..... ١٠٢	رفیع المنزله..... ١٠٦
ذم..... ١٠٢	رکن الکذب (س)..... ١٠٦
ر.....	رُمِیَ بِالارِجاء (س)..... ١٠٧
راوٍ مِنْ آلِ أبی الجهم..... ١٠٢	رُمِیَ بِالاعتزال (س)..... ١٠٧
راوٍ مِنْ آلِ أبی شعبة..... ١٠٢	رُمِیَ بِالرَّفْض (س)..... ١٠٧
راوٍ مِنْ آلِ نعيم الازدی..... ١٠٣	رُمِیَ بِالزندقه (س)..... ١٠٧
راوٍ مِنْ بنی فضال..... ١٠٣	رُمِیَ بِالْقَدَر (س)..... ١٠٧
راوی..... ١٠٣	رُمِیَ بِالکذب (س)..... ١٠٧
رُباعیات (س)..... ١٠٣	رُمِیَ بِالنَّصَب (س)..... ١٠٧
رُبَّمَا اخطأ (س)..... ١٠٤	رُمِیَ بِرَأی الخوارج (س)..... ١٠٨
رُبَّمَا أغرب (س)..... ١٠٤	رُمِیَ بِرَأی جَهم (س)..... ١٠٨
رُبَّمَا یَهم (س)..... ١٠٤	رَوَّاهُ الاربعه (س)..... ١٠٨
رجال الحديث (س)..... ١٠٤	رَوَّاهُ الثلاثة (س)..... ١٠٨
رجال الحديث..... ١٠٤	رَوَّاهُ الجماعة (س)..... ١٠٨

۱۱۲.....رَوَى عَنْهُ كَذَا	۱۰۸.....رَوَاةُ الْخَمْسَةِ (س)
۱۱۲.....رَوَى عَنْهُ النَّاسُ	۱۰۹.....رَوَاةُ السُّنَنِ (س)
۱۱۲.....رَوَى عَنْهُ الْإِسْنَانُ (س)	۱۰۹.....رَوَاةُ أَهْلِ السُّنَنِ (س)
۱۱۲.....رَوَى عَنْهُ الْإِسْنَانُ (س)	۱۰۹.....رَوَاةُ آبَاءِ عَنْ أَبْنَاءِ
۱۱۲.....رَوَى عَنْهُ الْإِسْنَانُ (س)	۱۰۹.....رَوَاةُ آبَاءِ عَنْ أَبْنَاءِ
ز	
۱۱۳.....زَائِلُ الْحَدِيثِ	۱۰۹.....رَوَاةُ الْأَجْلَاءِ عَنِ الرَّجُلِ
۱۱۳.....زَاهِدُ	۱۰۹.....رَوَاةُ أَكْبَارٍ عَنْ أَصَاغِرٍ
۱۱۳.....زَهَادُ ثَمَانِيهِ	۱۱۰.....رَوَاةُ الثَّقَةِ الْجَلِيلِ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ
۱۱۳.....زَوَائِدُ (س)	۱۱۰.....رَوَاةُ الْجَلِيلِ عَنِ الرَّجُلِ
۱۱۴.....زَوَائِدُ (كُتُب) (س)	۱۱۰.....رَوَاةُ جَعْفَرِ بْنِ الْبَشِيرِ بِجَلَى
۱۱۴.....الزَّيْدِيُّ	۱۱۰.....رَوَاةُ الْحَدِيثِ بِالْمَعْنَى
۱۱۴.....زَيْدِيهِ	رَوَاةُ الرَّاوِي عَنِ الْأَنْمَةِ عَلَى وَجْهِ يَظْهَرُ مِنْهُ أَخْذُهُ
س	۱۱۰.....أَيَاهُمْ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ رَوَاةٌ لَا حُجْجًا
۱۱۵.....س	۱۱۰.....رَوَاةُ الرَّجُلِ عَنْ جَمَاعَةٍ مِنَ الْأَصْحَابِ
۱۱۵.....سَابِقُ وَلاحِقُ	۱۱۱.....رَوَاةُ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَابْنِ أَبِي عُثْمَانَ عَنِ الرَّجُلِ
۱۱۵.....سَائِقُ (س)	رَوَاةُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ فَضَّالٍ وَ مَنْ مَاتَ لَهُ عَنْ
۱۱۵.....سَالِمُ الْجَنَّةِ	شَخْصٍ
۱۱۵.....سَبَاعِيَّاتُ (س)	رَوَاةُ قَعِينِ بْنِ رَاوِي
۱۱۶.....سَبَبُ صُدُورِ حَدِيثٍ	رَوَاةُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَيْمُونٍ أَوْ جَعْفَرِ بْنِ
۱۱۶.....سِرِّ (س)	بَشِيرٍ عَنِ الرَّجُلِ أَوْ رَوَاةُ عَنْهُمَا
۱۱۶.....سِيلُهُ كَسِيلُ فَلَانٍ (س)	رَوَاةُ الْمُشَايِخِ عَنِ الرَّاوِي
۱۱۶.....سِتْ	رَوَاةُ مَنْ يَطْعَنُ عَلَى الرَّجَالِ فِي رَوَايَتِهِمْ عَنْ غَيْرِ
۱۱۶.....سُدَّاسِيَّاتُ (س)	الثَّقَاتِ مِنَ الْمُجَاهِلِ وَالضُّعْفَاءِ

سرقه الحديث (س)..... ١١٧	شاهد (س)..... ١٢٣
سفراء اربعه..... ١١٧	شبه هذا..... ١٢٣
سكتوا عنه (س)..... ١١٧	شرائط راوى..... ١٢٣
سلسلة الذهب (س)..... ١١٧	شُرطة الخميس..... ١٢٤
سليم الجنبه..... ١١٧	شريعته..... ١٢٤
سليمانيه..... ١١٨	شمايل..... ١٢٤
سماع..... ١١٨	شمائل (كتب)..... ١٢٤
سمطيه..... ١١٩	شهيد بدرأ و أحداً و العقبة..... ١٢٥
سمعت..... ١١٩	شيخ..... ١٢٥
سنت..... ١١٩	شيخ (س)..... ١٢٥
السنة (كتب)..... ١١٩	شيخ الطائفة..... ١٢٥
سند..... ١٢٠	شيخ الطائفة و فقيها..... ١٢٦
سنن (كتب)..... ١٢٠	شيخ القمين..... ١٢٦
سنن النبى (كتب)..... ١٢٠	شيعه اثنا عشرى..... ١٢٦
سوء الحفظ (س)..... ١٢١	الشيعى..... ١٢٦
سيره (س)..... ١٢١	ص.....
سين..... ١٢١	صا..... ١٢٧
ش.....	صاحب..... ١٢٧
شاذ..... ١٢١	صاحب الامام..... ١٢٧
شاذ (س)..... ١٢٢	صاحب الدار..... ١٢٧
شاذ مردود..... ١٢٢	صاحب الرضا..... ١٢٧
شارب الخمر و التيز..... ١٢٢	صاحب سرّ امير المؤمنين / صاحب سرّ احد.....
شاعر..... ١٢٢	المعصومين..... ١٢٧
شافهنى (س)..... ١٢٣	صاحب مقالة (ش)..... ١٢٧

۱۳۱	صدوق (ش).....
۱۳۱	صدوقُ ان شاء الله (س).....
۱۳۲	صدوق تغیر بأخرة.....
۱۳۲	صدوق سِء الحِفظ.....
۱۳۲	صدوق کثیر الاوهام (س).....
۱۳۲	صدوق لکنه مُبتدع (س).....
۱۳۲	صدوق له اوهام (س).....
۱۳۲	صدوق یخطی (س).....
۱۳۲	صدوق یوم (س).....
۱۳۲	صلیحة فلان (س).....
۱۳۳	صلواتیه (کتب).....
۱۳۳	صَوَیلِح (س).....
۱۳۳	صه.....
۱۳۳	صَبَغُ التَّمْرِیض.....
۱۳۳	صَبَغُ الْجَزْم.....
	ض
۱۳۳	ض.....
۱۳۴	ضا.....
۱۳۴	ضابط (س).....
۱۳۴	ضابط (ش).....
۱۳۴	ضبط (س).....
۱۳۴	ضبط (ش).....
۱۳۵	ضبط صدر.....
۱۳۵	ضبط کتاب.....

۱۲۷	صالح.....
۱۲۸	صالح (ش).....
۱۲۸	صالح الحدیث (ش).....
۱۲۸	صالح الروایة (ش).....
۱۲۸	صالحیه.....
۱۲۸	صح (ش).....
۱۲۸	صحابی (س).....
۱۲۸	صحابی (ش).....
۱۲۹	صح.....
۱۲۹	صحی (س).....
۱۲۹	صحیح (ش).....
۱۲۹	الصحیح الادنی (ش).....
۱۳۰	صحیح الاسناد (س).....
۱۳۰	الصحیح الأعلى (ش).....
۱۳۰	الصحیح الاوسط (ش).....
۱۳۰	صحیح الحدیث (ش).....
۱۳۰	صحیح السماع (ش).....
۱۳۰	صحیح المذهب او العقیده (ش).....
۱۳۰	صحیحان.....
۱۳۱	صحیح عند القدماء (ش).....
۱۳۱	صحیح لغیره.....
۱۳۱	صحیفة علویة.....
۱۳۱	صدوق (س).....

ظ	ضرب (س)..... ١٣٥
ظاهر (ش)..... ١٣٩	ضعفا..... ١٣٥
ظم..... ١٣٩	ضعفوه..... ١٣٥
ع	ضعیف (س)..... ١٣٥
عابد (ش)..... ١٣٩	ضعیف (ش)..... ١٣٦
عارف بالأخبار (ش)..... ١٣٩	ضعیف..... ١٣٦
عارف باللغة او النحو (ش)..... ١٤٠	ضعیف الحديث..... ١٣٦
عارفهم بالحديث (ش)..... ١٤٠	ضعیف جداً (س)..... ١٣٦
عالم..... ١٤٠	ضعیف جداً (ش)..... ١٣٧
عالم..... ١٤٠	ضعیف عند القدماء (ش)..... ١٣٧
عالم (ش)..... ١٤٠	ضعیف فی الحديث / ضعیف الحديث
عالم من علمائنا (ش)..... ١٤٠	(ش)..... ١٣٧
عالی الاسناد (ش)..... ١٤١	ط
عالی (فی السند) (ش)..... ١٤١	طالب / طالب الحديث..... ١٣٧
عامّة (ش)..... ١٤١	طامات..... ١٣٧
عامی..... ١٤١	طبقات..... ١٣٧
العبادله (س)..... ١٤١	طبقات (کتاب)..... ١٣٨
العبادة من الصحابة..... ١٤١	طبقة (ش)..... ١٣٨
العبد الصالح (ش)..... ١٤١	طرحوا حديثه (س)..... ١٣٨
العجائب (س)..... ١٤٢	طرق الحديث (س)..... ١٣٨
عدالت (س)..... ١٤٢	طرق تحمل حديث..... ١٣٨
عدالت (ش)..... ١٤٢	طریق..... ١٣٨
عدالت بالمعنى الاخص (ش)..... ١٤٢	طعنوا فيه..... ١٣٩
عدالت بالمعنى الاعم (ش)..... ١٤٣	طیر طراً علينا (س)..... ١٣٩

علم غريب الحديث..... ۱۴۷	عدل (ش)..... ۱۴۳
علم مختلف الحديث..... ۱۴۷	عدل امامی ضابط (ش)..... ۱۴۳
علم ناسخ الحديث و منسوخه..... ۱۴۸	عدل حافظ (س)..... ۱۴۳
علو..... ۱۴۸	عدل ضابط (س)..... ۱۴۳
العلو المطلق..... ۱۴۸	عدة..... ۱۴۳
العلو النسبی..... ۱۴۸	عدة من اصحابنا..... ۱۴۴
علوم الحديث..... ۱۴۸	عرض..... ۱۴۵
علاوية / عليانية (ش)..... ۱۴۸	عرض القراءة..... ۱۴۵
عم..... ۱۴۸	عرض المناولة..... ۱۴۵
عمری..... ۱۴۹	عرض عليه فأقره او أظهره (ش)..... ۱۴۵
عقنة..... ۱۴۹	عزيز..... ۱۴۵
عين..... ۱۴۹	عشاريات..... ۱۴۵
العين المألحة..... ۱۴۹	عظام (س)..... ۱۴۵
عين من عيون اصحابنا (ش)..... ۱۴۹	عظيم المنزلة (ش)..... ۱۴۶
عين من عيون هذه الطائفة (ش)..... ۱۴۹	عق..... ۱۴۶
عوالی (كتب)..... ۱۴۹	عقد..... ۱۴۶
غ..... ۱۴۹	عقل (ش)..... ۱۴۶
غالی..... ۱۵۰	علة..... ۱۴۶
غريب..... ۱۵۰	علل الحديث..... ۱۴۶
غريب الاسناد..... ۱۵۰	علل الحديث (كتب)..... ۱۴۶
غريب الالفاظ..... ۱۵۰	علم الحديث دراية (س)..... ۱۴۷
غريب الحديث (كتب)..... ۱۵۱	علم الحديث رواية (س)..... ۱۴۷
غض..... ۱۵۱	علم الدراية (ش)..... ۱۴۷
غلات..... ۱۵۱	علم الرجال..... ۱۴۷

غلام (ش)..... ۱۵۱	فقهاء (ش)..... ۱۵۴
غمز علیه (ش)..... ۱۵۲	فقه الحدیث..... ۱۵۴
غمز علیه فی حدیثه (ش)..... ۱۵۲	فقیه..... ۱۵۵
غمز فیہ اصحابنا (ش)..... ۱۵۲	فقیه (ش)..... ۱۵۵
غیر المتظافر (ش)..... ۱۵۲	فقیه اصحابنا (ش)..... ۱۵۵
غیر المتواتر (ش)..... ۱۵۲	فقیه من فقہائنا (ش)..... ۱۵۵
غیر ثقة..... ۱۵۲	فلان تعرف و تُنکر (س)..... ۱۵۵
غیر ثقة و لا بمأمون..... ۱۵۲	فلان قائل بالتزید (ش)..... ۱۵۶
غیر مدافع (ش)..... ۱۵۲	الفوائد الحدیثیة..... ۱۵۶
غیر مسکون الی روایتہ (ش)..... ۱۵۲	فهرست (ش)..... ۱۵۶
غیر معاند (ش)..... ۱۵۳	فہیم (ش)..... ۱۵۶
غیر معتمد..... ۱۵۳	فی حدیثہ ضعف..... ۱۵۶
غیر واحد من اصحابنا..... ۱۵۳	فی حَدِثِہُ ضَعْفٌ (ش)..... ۱۵۶
ف.....	فی دار فلان شجرٌ یحمل الحدیث.....
فاسد العقیدة (ش)..... ۱۵۳	 ۱۵۷
فاسد المذهب (ش)..... ۱۵۳	فی مذهبہ ارتفاع (ش)..... ۱۵۷
فاسد المذهب و العقیدة (ش)..... ۱۵۳	فیہ ادنیّ مقال..... ۱۵۷
فاسق (ش)..... ۱۵۳	فیہ جہالة..... ۱۵۷
فاضل (ش)..... ۱۵۳	فیہ خُلف..... ۱۵۷
فرد..... ۱۵۴	فیہ شَیْءٌ..... ۱۵۷
الفرد المطلق..... ۱۵۴	فیہ ضعف..... ۱۵۷
الفرد النسبی..... ۱۵۴	فیہ لین..... ۱۵۸
فَطَحِیہ (ش)..... ۱۵۴	فیہ مقال..... ۱۵۸
فَعَلَ (بہ صیغة معلوم)..... ۱۵۴	فیہ نَظَرٌ..... ۱۵۸

۱۶۲.....	قَطْمَى
۱۶۲.....	قلب
۱۶۲.....	قلیل التخلیط
۱۶۲.....	قلیل الحدیث
۱۶۲.....	قوی
۱۶۲.....	القوی (ش)
۱۶۳.....	قَوَى امره فلان
۱۶۳.....	قوى كالحسن
۱۶۳.....	قوى كالصحيح
۱۶۳.....	قوى كالموثق
۱۶۳.....	قى

ک

۱۶۳.....	کا
۱۶۴.....	کاتب الخلیفه
۱۶۴.....	کان فسلأ
۱۶۴.....	کَانَ مِنْ اصحابِ الرأى (س)
۱۶۴.....	کَانَ مِنَ الطَّيَّارِ (ش)
۱۶۴.....	کان یشیع الحدیث (س)
۱۶۴.....	کان یجلد فی الحدیث (س)
۱۶۵.....	کان یسوی الاحادیث (س)
۱۶۵.....	کان یُلَقِّن المشایخ
۱۶۵.....	کأنة مصحف
۱۶۵.....	کثیرُ المَترله
۱۶۵.....	کتاب

ق

۱۵۸.....	ق
۱۵۹.....	قارى
۱۵۹.....	قارى من قرأنا
۱۵۹.....	قال
۱۵۹.....	قال فلان
۱۵۹.....	قال لى (يا لنا)
۱۵۹.....	ق ثنا
۱۵۹.....	قثنا
۱۵۹.....	قد
۱۶۰.....	قَدْح
۱۶۰.....	قد عَرَفْتَه (س)
۱۶۰.....	قَدْ قَرَعَ مِنْهُ مُنْذُ دَهْرٍ (س)
۱۶۰.....	قر
۱۶۰.....	قراءة على الشيخ
۱۶۰.....	قَرَأْتُ بِحَظِّ فلان
۱۶۰.....	قَرَأْتُ عَلَى فلان
۱۶۱.....	قَرَأْتُ فِي كِتابِ فلان بِحَظِّه
۱۶۱.....	قرائت
۱۶۱.....	قراين وثاقت حديث
۱۶۱.....	قرناء
۱۶۱.....	قرئ على فلان وانا اسمع فأقر به
۱۶۱.....	قريب الامر
۱۶۱.....	قطع

لا بأس به ١٦٩	الكتابة ١٦٥
لا تحل الرواية عنه ١٦٩	كتب التواريخ ١٦٦
لا تحل كتابة حديثه ١٧٠	الكتب الخمسة (س) ١٦٦
لا شيء ١٧٠	الكتب الستة ١٦٦
لا يبالى عمّن يأخذ ١٧٠	كتب الصحاح ١٦٦
لا يتابع على حديثه ١٧٠	كتب إلى ١٦٧
لا يُختج به ١٧٠	كتب لى ١٦٧
لا يُرفع بحديثه ١٧١	كثير المنزلة ١٦٧
لا يُسأل عنه ١٧١	كذاب ١٦٧
لا يساوى شيئاً (س) ١٧١	كذوب ١٦٧
لا يساوى فلساً (س) ١٧١	الكشط ١٦٧
لا يشتغل به (س) ١٧١	كفى ١٦٧
لا يصح حديثه (س) ١٧١	كون الراوى من آل أبى الجهم ١٦٧
لا يُعبأ به ١٧١	كون الراوى من آل أبى شعبة ١٦٨
لا يُعتبر بحديثه / لا يعتبر به ١٧١	كون الراوى من بيت آل نُعيم الأزدى ١٦٨
لا يُعتمد به ١٧٢	كون الرجل وكيلًا لاحد الاثمه ١٦٨
لا يُعتنى به ١٧٢	الكيسانى ١٦٨
لا يُعرف (س) ١٧٢	كيسانيه ١٦٨
لا يُعرف له حال (س) ١٧٢	ل ١٦٨
لا يكاد يعرف (س) ١٧٢	لا أحد أثبت منه ١٦٩
لا يكتب حديثه (س) ١٧٢	لا ادرى ما هو ١٦٩
لا يكتب عنه الا رَحْفًا ١٧٢	لا أصل له ١٦٩
لا يؤثق به ١٧٢	لا أعرف له نظيراً فى الدنيا ١٦٩
لاحق ١٧٣	لا أعرفه ١٦٩

له ما ينكر ۱۷۶	لحان ۱۷۳
له محلّ عند الائمة ۱۷۶	لحق ۱۷۳
له مُصَنَّف ۱۷۶	للضعف ما هو ۱۷۳
له مناكير (س) ۱۷۷	لم ۱۷۳
له نوادر ۱۷۷	لم أجد فيه جرحاً ولا تعديلاً ۱۷۳
ليس بالثقة (س) ۱۷۷	لم تثبت عدالته ۱۷۴
ليس بالحافظ (س) ۱۷۷	لم يرو عنه غير فلان ۱۷۴
ليس بالقوى (س) ۱۷۷	لم يرو عنه فلان ۱۷۴
ليس بالمتحقّق بنا ۱۷۷	لم يرو كتابه الا واحد / لم يرو عنه الا واحد ۱۷۴
ليس بالمتين ۱۷۷	لم يصح ۱۷۴
ليس بالمرضى ۱۷۷	لم يصح حديثه (س) ۱۷۴
ليس بثقة ۱۷۷	لم يضعفه احد (س) ۱۷۴
ليس بثقة ولا بمأمون ۱۷۸	لم يكن بالمرضى ۱۷۴
ليس بحجة ۱۷۸	لم يكن متحققاً بامرنا ۱۷۵
ليس بذلك ۱۷۸	له اصل ۱۷۵
ليس بذاك (ش) ۱۷۸	له أوابد ۱۷۵
ليس بذاك الثقة (ش) ۱۷۸	له بلايا ۱۷۵
ليس بذاك القوى ۱۷۸	له رؤية ۱۷۵
ليس بذلك العدل ۱۷۸	له ذهن وقاد ۱۷۵
ليس بذلك الوجه ۱۷۸	له طامات ۱۷۵
ليس بشيء (س) ۱۷۹	له عندهم منزلة وقدم ۱۷۶
ليس بصادق ۱۷۹	له غرائب ۱۷۶
ليس بعادل ۱۷۹	له كتاب ۱۷۶
ليس بعمدة (س) ۱۷۹	له كتاب نوادر ۱۷۶

١٨٣..... ما اعلّم به بأساً	١٧٩..... ليس بقوى
١٨٣..... ما أقرب حديثه	١٧٩..... ليس بكل الثبّت في الحديث
١٨٣..... الماضي	١٧٩..... ليس بأمّون
١٨٣..... ما علمت فيه جرحاً	١٨٠..... ليس بمرضى
١٨٣..... المالكى	١٨٠..... ليس بمُستقيم الحديث (س)
١٨٤..... مأمون	١٨٠..... ليس بمستقيم اللسان (س)
١٨٤..... ما يُسند اليه الا الفاسد المُتَهافت	١٨٠..... ليس بمشكّور
١٨٤..... مُبتدئ	١٨٠..... ليس بتقى الحديث
١٨٤..... مُتهم	١٨٠..... ليس به بأس
١٨٤..... المبهمات	١٨٠..... ليس حَدِيثُهُ بذلك النّقى
١٨٤..... المنيّن	١٨٠..... ليس في هذا الباب شيء اصحّ من هذا
١٨٤..... متابع (س)	١٨١..... ليس له اصل
١٨٥..... متابعة	١٨١..... ليس مثل فلان (س)
١٨٥..... متابع كامل	١٨١..... ليس من اهل القباب
١٨٥..... متابع ناقص	١٨١..... ليس من اهل الحفظ (س)
١٨٥..... المتروك	١٨١..... ليس من اهل القباب
١٨٥..... متروك	١٨١..... ليس من جمال المحامل (س)
١٨٦..... متروك الحديث	١٨١..... ليس يحمّدونه
١٨٦..... متروك في نفسه	١٨٢..... لّين
١٨٦..... المُتساهلون في الجرح و التّعديل	١٨٢..... لّين الحديث
١٨٦..... المُتّشابه	م
١٨٦..... المُتّشابه سنداً	م..... ١٨٢
١٨٧..... المُتّشابه متناً	ما..... ١٨٢
١٨٧..... المُتّشدّدون في الجرح و التعديل	ما أجودّه من حديث..... ١٨٢

۱۹۱.....	مَجْفُورُ الرَوَايَةِ.....
۱۹۱.....	مُجْتَمَعٌ عَلَى تَرْكِه.....
۱۹۲.....	مَجْمَل.....
۱۹۲.....	مُجَوِّد.....
۱۹۲.....	مَجْهُول.....
۱۹۲.....	مَجْهُول اصطلاحی.....
۱۹۲.....	مَجْهُول الحال (س).....
۱۹۳.....	مَجْهُول لغوی.....
۱۹۳.....	مَجْهُول العدالة.....
۱۹۳.....	مَجْهُول العين (س).....
۱۹۳.....	محتج به.....
۱۹۳.....	محدث.....
۱۹۳.....	محدث.....
۱۹۴.....	مُحَدَّثٌ مِنْ مُحَدَّثَيْنَا.....
۱۹۴.....	محرّف.....
۱۹۴.....	محفوظ.....
۱۹۴.....	محکم.....
۱۹۵.....	محکم (ش).....
۱۹۵.....	محلّة الصدق (س).....
۱۹۵.....	محلّة الصدق (ش).....
۱۹۵.....	محمّدية.....
۱۹۵.....	مخو.....
۱۹۵.....	مخارج الحديث.....
۱۹۶.....	مُخَالَفَةُ عَمَلِ الْعَالَمِ لِلْحَدِيثِ.....

۱۸۷.....	الْمُتَّصِل.....
۱۸۷.....	الْمُتَّظَايِر.....
۱۸۷.....	متعصّب.....
۱۸۸.....	مُتَّفِقٌ عَلَى تَرْكِه.....
۱۸۸.....	مُتَّفِقٌ عَلَيْهِ (س).....
۱۸۸.....	الْمُتَّفِقُ وَ الْمُتَّفَرِّقُ.....
۱۸۸.....	مُتَقَارِبُ الْحَدِيثِ.....
۱۸۸.....	مُتَقِن.....
۱۸۹.....	مُتَقِنٌ (س).....
۱۸۹.....	مُتَقِنٌ ثَبِت.....
۱۸۹.....	مُتَمَسِّكٌ (س).....
۱۸۹.....	المتواتر.....
۱۸۹.....	المتواتر الاجمالی.....
۱۹۰.....	المتواتر اللفظی.....
۱۹۰.....	المتواتر المعنوی.....
۱۹۰.....	متهافت.....
۱۹۰.....	مُتَّهَم.....
۱۹۰.....	مُتَّهَمٌ بِالْكَذِبِ.....
۱۹۱.....	مُتَّهَمٌ بِالْكَذِبِ أَوْ الْغُلُوِّ أَوْ نَحْوَهَا مِنْ الْأَوْصَافِ الْقَادِحَةِ.....
۱۹۱.....	مُتَّهَمٌ بِالْوَضْعِ.....
۱۹۱.....	مُتَّهَمٌ فِي كُلِّ أَحْوَالِهِ.....
۱۹۱.....	مُتَّهَمٌ.....
۱۹۱.....	مج.....

مختاربه..... ١٩٦	مرجوع الیه..... ٢٠١
مختصر..... ١٩٦	مردود..... ٢٠١
مختلط..... ١٩٦	مردود الحديث..... ٢٠١
مختلط الحديث..... ١٩٦	مرسل..... ٢٠٢
مختلف..... ١٩٦	مرسلات ابن ابی عمیر..... ٢٠٢
مختلف الحديث..... ١٩٧	المرسل الخفی / ارسال الخفی..... ٢٠٢
مختلف الحديث (کتب)..... ١٩٧	مرسل الصحابی..... ٢٠٢
مختلف فيه..... ١٩٧	مرضى..... ٢٠٣
مُخْرَج..... ١٩٧	مَرَضُهُ فلان..... ٢٠٣
مُخْرَج و مُخْرَج..... ١٩٨	مرفوع (س)..... ٢٠٣
مُخَضَّرَم..... ١٩٨	مرفوع (ش)..... ٢٠٣
مخطوط..... ١٩٨	مرفوع حکمی (س)..... ٢٠٣
مد..... ١٩٨	مروءة..... ٢٠٤
مُدْبِج..... ١٩٨	مزید..... ٢٠٤
مدح..... ١٩٩	مزید در اسناد..... ٢٠٤
مُدْرَج..... ١٩٩	مزید در متن..... ٢٠٤
مُدْرَج السند..... ١٩٩	مزید فی متصل الامانید..... ٢٠٤
مُدْرَج المتن..... ١٩٩	مش..... ٢٠٥
مُدْکَس..... ٢٠٥	مسائل (کتب)..... ٢٠٥
مذاکره..... ٢٠٥	مسانید (کتب)..... ٢٠٥
مراتب الجرح و التعديل..... ٢٠٥	مساوات..... ٢٠٥
مراتب تعديل (س)..... ٢٠٥	المستتر (س)..... ٢٠٥
مرائیل (کتب)..... ٢٠٥	المستخرجات (کتب)..... ٢٠٥
مرتفع القول..... ٢٠٥	المستدرک (کتب)..... ٢٠٦

۲۱۲..... مَشِيخَة	۲۰۷..... مُسْتَفِض
۲۱۲..... مَصَائِب	۲۰۷..... مُسْتَقْصَى
۲۱۳..... مَصَادِر رَجَالِي (س)	۲۰۷..... مُسْتَقِيم (س)
۲۱۴..... مَصَادِر رَجَالِي (ش)	۲۰۷..... مُسْتَقِيم (ش)
۲۱۶..... مَصَافِحَة	۲۰۷..... مُسْتَقْلَى
۲۱۶..... مُصَحَف	۲۰۸..... مُسْتَوْر
۲۱۶..... مُصَحَّف	۲۰۸..... مُسْتَوْفَى
۲۱۶..... مُصْطَلَح الْحَدِيث	۲۰۸..... مُشْكُون إِلَى رَوَايَتِهِ
۲۱۶..... مُصْطَلَح الْحَدِيث (کتاب)	۲۰۸..... مُتَسَلِّسَات (کتاب)
۲۱۷..... مُصَنَّفَات (کتاب)	۲۰۸..... مَسْمُوع قَوْلُهُ فِيهِمْ
۲۱۷..... مُصَنَّف	۲۰۹..... مُسْنَد (کتاب حَدِيثِي)
۲۱۷..... مُضْطَرَب	۲۰۹..... مُسْنَد
۲۱۸..... مُضْطَرَب الْحَدِيث	۲۱۰..... مُسْنَحِي
۲۱۸..... مُضْطَرَب الْمَذْهَب	۲۱۰..... مُشَاهِ فُلَان
۲۱۸..... مُضْطَلَع بِالرَّوَايَةِ	۲۱۰..... مُشَبَّه (س)
۲۱۸..... مُضْعَف	۲۱۰..... مُشَبَّه
۲۱۸..... مُطْرَح	۲۱۰..... الْمُنْشَبَةُ الْمَقْلُوب (س)
۲۱۹..... مُطْرُوح (س)	۲۱۱..... مُشَق
۲۱۹..... مُطْرُوح (ش)	۲۱۱..... مُشْكَل
۲۱۹..... مُطْعُون فِيهِ	۲۱۱..... مُشْكَل الْآثَار
۲۱۹..... مُظْلَم الْأَمْر	۲۱۱..... مُشْكَل الْحَدِيث
۲۱۹..... مُعَاجِم (کتاب)	۲۱۱..... مُشْكُور
۲۱۹..... مُعَارَضَة	۲۱۱..... مُشْهُور
۲۱۹..... مُعَاَصِرَة	۲۱۲..... مُشِيخَات (س)

مکاتبة..... ٢٢٤	معتبر..... ٢١٩
ملزقات(س)..... ٢٢٤	المعتدلون فی الجرح و التعديل..... ٢٢٠
ملعون..... ٢٢٥	معتقد..... ٢٢٠
ممدوح..... ٢٢٥	معتمد الكتاب..... ٢٢٠
مُملی..... ٢٢٥	معجم..... ٢٢٠
من عَمَّال الخليفة..... ٢٢٥	معدل..... ٢٢٠
مناقب..... ٢٢٥	معدن الكذب..... ٢٢٠
مناوله..... ٢٢٥	معروف(س)..... ٢٢١
المناولة المجردة عن الاجازة..... ٢٢٦	معروف(ش)..... ٢٢١
مَنْ اسْتَشْهَدَ مِنَ الصَّحَابَةِ فِي احدى غزوات النبی	مُعضِّل..... ٢٢١
او سَرَّاياه..... ٢٢٦	معضلات..... ٢٢١
من اصحابنا..... ٢٢٦	معلق..... ٢٢١
من اولياء امير المؤمنين..... ٢٢٦	مُعْتَمِد..... ٢٢٢
من اهل الارتفاع..... ٢٢٦	مُعَوَّل عليه..... ٢٢٢
من بطانة امير المؤمنين..... ٢٢٦	مغيرية..... ٢٢٢
من بلايا فلان كذا..... ٢٢٦	مُفَوَّضَة..... ٢٢٢
من حواری الامام..... ٢٢٧	مفيد..... ٢٢٣
من خواص الشيعة..... ٢٢٧	مق..... ٢٢٣
من خيار الشيعة..... ٢٢٧	مقابلة..... ٢٢٣
منسوخ..... ٢٢٧	مقارب الحديث..... ٢٢٣
من عيون اصحابنا..... ٢٢٧	مقبول..... ٢٢٣
من عيون هذه الطائفة..... ٢٢٧	مقبول الرواية..... ٢٢٤
من غلمان العياشي..... ٢٢٧	مقدم..... ٢٢٤
منفردات(س)..... ٢٢٧	مقطوع..... ٢٢٤

٢٢٣.....	مَوْطَأُ.....	٢٢٧.....	منكر (ش).....
٢٣٣.....	الموقوف.....	٢٢٨.....	مَنْ مثل فلان.....
٢٣٤.....	مَوْقُوف مقيد.....	٢٢٨.....	من مشايخ الاجازة.....
٢٣٤.....	مَوْلَى.....	٢٢٨.....	مَنْ مصائب فلان كذا.....
٢٣٥.....	مؤنن.....	٢٢٨.....	من وجوه هذه الطائفة.....
٢٣٥.....	مؤول.....	٢٢٨.....	منسوبون الى خلاف الظاهر (س).....
٢٣٥.....	مُهمَل.....	٢٢٨.....	المنسوبون الى غير آبائهم.....
٢٣٥.....	ميزان.....	٢٢٨.....	منشى.....
.....		٢٢٨.....	منقطع.....
٢٣٥.....	ن.....	٢٢٩.....	المنقطع بالمعنى الاخص.....
٢٣٥.....	نا.....	٢٢٩.....	المنقطع بالمعنى الاعم.....
٢٣٥.....	نادر.....	٢٢٩.....	منكر الحديث.....
٢٣٦.....	نازل.....	٢٢٩.....	منكره.....
٢٣٦.....	ناسخ.....	٢٢٩.....	موافقة (س).....
٢٣٦.....	ناسخ و منسوخ (كتب).....	٢٣٠.....	موافقة (ش).....
٢٣٦.....	ناصرى.....	٢٣٠.....	موالى من الرواة والعلماء.....
٢٣٦.....	ناوكنى.....	٢٣٠.....	المؤتلف و المختلف.....
٢٣٦.....	الناووسية.....	٢٣١.....	موتق.....
٢٣٧.....	نَبَأَانَا/ نَبَأَانِى.....	٢٣١.....	موتق كالصحيح.....
٢٣٧.....	نجيب.....	٢٣١.....	موتوق به.....
٢٣٧.....	النزول فى الاستاد.....	٢٣١.....	مؤد (س).....
٢٣٧.....	نسخ.....	٢٣٢.....	موصول.....
٢٣٨.....	نسخة.....	٢٣٢.....	موضوع.....
٢٣٨.....	نص.....	٢٣٢.....	موضوعات (كتب).....

٢٢٨..... نصيرية	٢٢٨..... وجه من فلان
٢٣٨..... نُقِلَ.....	٢٢٣..... وجه من وجوه اصحابنا
٢٣٨..... نقل بالمعنى	٢٢٣..... وجهه
٢٣٨..... نقل عنه	٢٢٣..... وجه الاجازة
٢٣٩..... نقى الحديث	٢٢٣..... وجه السماع
٢٣٩..... نوادر (كتاب)	٢٢٣..... وجه القراءة على الشيخ
..... و	٢٢٤..... الوجدان
٢٣٩..... واسع الرواية	٢٢٤..... الوجدانيات
٢٣٩..... وافد القميين (ش)	٢٢٤..... ورد (نيز ورد عنه كذا)
٢٣٩..... واقفى	٢٢٤..... وَرَعَ.....
٢٤٠..... واقفية	٢٢٤..... وسط
٢٤٠..... والى الخليفة	٢٢٤..... وصيت
٢٤٠..... واه	٢٢٥..... وضاع / وضاع الحديث
٢٤١..... واه مرة (س)	٢٢٥..... وضع
٢٤١..... واهى الحديث (س)	٢٢٥..... وضع حديثاً
٢٤١..... الوثاقة بالمعنى الاخص	٢٢٥..... وفيات
٢٤١..... الوثاقة بالمعنى الاعم	٢٢٥..... وقف
٢٤١..... وَثَقَهُ ابن حَبَّان	٢٢٥..... وقوع الاتفاق على العمل بخير
٢٤١..... وجادة	٢٢٥..... وقوع الاتفاق على الفتوى بخير
٢٤٢..... وَجَدْتُ بخط فلان	٢٢٥..... وقوع الراوى فى سلسلة الرواة القمى
٢٤٢..... وَجَدْتُ فى كتابه	٢٢٥..... وقوع الراوى فى سلسلة سند كامل الزيادة
٢٤٢..... وجود الراوى من مشايخ صدوق	٢٢٦.....
٢٤٢..... وجه	٢٢٦..... وقوع الرجل فى السند الذى حَكَمَ العلامة بصحة
٢٤٢..... وجه	٢٢٦..... حديثه

۲۴۹.....	یَبَّ
۲۴۹.....	يَتَكَلَّمُونَ فِيهِ
۲۴۹.....	يُجَمِّعُ حَدِيثَهُ
۲۴۹.....	يُخْرِجُ إِنْ يَخْرُجَ شَاهِدًا
۲۴۹.....	يُخْهَل
۲۴۹.....	يُخْتِجُّ بِحَدِيثِهِ
۲۴۹.....	يَخْتَلِقُ الْحَدِيثَ كَذِبًا
۲۵۰.....	يُخْرِجُ شَاهِدًا
۲۵۰.....	يُرَوَّى عَنِ الضَّعَفَاءِ
۲۵۰.....	يُرَوَّى الصَّحِيحُ وَالسَّقِيمُ
۲۵۰.....	يُرَوَّى الْغَرَائِبُ (س)
۲۵۰.....	يُرَوَّى الْمَنَاقِيرُ
۲۵۰.....	يُرَوَّى الْمَوْضُوعَاتُ
۲۵۰.....	يُرَوَّى حَدِيثُهُ
۲۵۰.....	يُرَوَّى عَنْهُ
۲۵۱.....	يُزَوِّفُ فِي الْحَدِيثِ (س)
۲۵۱.....	يُزِيدُ فِي الرَّقْمِ
۲۵۱.....	يُسْرِقُ الْحَدِيثَ (س)
۲۵۱.....	يُشْرِبُ الْخَمْرَ
۲۵۱.....	يَضَعُ
۲۵۱.....	يَضَعُ الْحَدِيثَ
۲۵۱.....	يُضَعَفُ
۲۵۱.....	يُعْتَبَرُ بِهِ (س)
۲۵۲.....	يُعْتَبَرُ حَدِيثُهُ

۲۴۶.....	وَقَوَّعَ الرَّجُلَ فِي سُنَنِ حَدِيثِ صَدْرِ الطَّمَنِ فِيهِ مَنْ
۲۴۶.....	غَيْرَ جِهَتِهِ
۲۴۶.....	وَقَوَّعَ الرَّجُلَ فِي سُنَنِ حَدِيثِ وَقَعَ اتِّفَاقُ الْكُلِّ أَوْ
۲۴۶.....	الْجُلِّ عَلَى صَحَّتِهِ (ش)
۲۴۶.....	وَكَالَهُ
۲۴۶.....	وَكَيْلَ (ش)
۲۴۶.....	وَقَمَّ
۲۴۷.....	ه
۲۴۷.....	ه
۲۴۷.....	هَاشِمِيَّةٌ
۲۴۷.....	هَالِكُ (س)
۲۴۷.....	هَبَّ (س)
۲۴۷.....	هَذَا الْحَدِيثُ أَصَحُّ مِنْ كَذَا (س)
۲۴۷.....	هَذَا الْحَدِيثُ لَا يَصُحُّ أَوْ لَا يَثْبُتُ (س)
۲۴۸.....	هَذَا حَدِيثٌ مُنْكَرٌ
۲۴۸.....	هَذَرَمَهُ (س)
۲۴۸.....	هُوَ عَصَا مُوسَى تَلَقَّفَ مَا يَأْفِكُونَ
۲۴۸.....	هُوَ عَلَى يَدَيِ عَدْلٍ (س)
۲۴۸.....	هُوَ كَذَا وَكَذَا
۲۴۸.....	هَيْئَمُ الْقَارِئِ (س)
۲۴۸.....	ي
۲۴۸.....	ي (س)
۲۴۸.....	ي
۲۴۹.....	يَأْتِي بِالْعَجَابِ

۲۵۳.....	ینکر عن فلان.....	۲۵۲.....	یعمد المراسیل.....
۲۵۳.....	یونسی.....	۲۵۲.....	یُعرَف حدیثُه و یُنکَر.....
۲۵۳.....	یه.....	۲۵۲.....	یعرف و ینکر.....
۲۵۴.....	الیهودی.....	۲۵۲.....	یُعلَق الاسانید بالاجازات.....
۲۵۵.....	فهرست منابع.....	۲۵۲.....	یغرب (س).....
۲۶۳.....	فهرست احادیث.....	۲۵۲.....	یفتقل الحدیث (س).....
۲۶۴.....	فهرست اعلام.....	۲۵۲.....	یُکَتَب حدیثُه (س).....
۲۷۷.....	فهرست کتب.....	۲۵۳.....	یکتب حدیثه.....
۲۸۴.....	فهرست ادیان و فرق.....	۲۵۳.....	یکذب.....
۲۸۶.....	فهرست امکنه.....	۲۵۳.....	ین.....
		۲۵۳.....	ینظر فی حدیثه (ش).....

مقدمه

حدیث، دومین منبع شناخت دین پس از قرآن، و در حکم بیان و تفسیر و تفصیل مجملات آن است. گرچه در بین عالمان اهل سنت و دانشمندان شیعی، در تعریف حدیث تفاوت‌هایی وجود دارد، اینکه در این تعریف مجموعه گفتارها و کردارها و تقریر معصوم علیه السلام مورد اجماع دانشمندان و حدیث‌شناسان است، غیر قابل انکار است؛ نهایت آنکه اهل تسنن به جای تعبیر معصوم، لفظ پیامبر صلی الله علیه و آله را آورده‌اند.

هم پیامبر صلی الله علیه و آله و هم سایر معصومان در اهمیت حدیث و نقش و جایگاه آن سخنانی فرموده‌اند. پیامبر صلی الله علیه و آله، آن را باعث پاکی و زلالی دل‌ها دانسته و تأکید کرده هر شخصی که چهل حدیث را حفظ کند، خداوند او را در قیامت در حالی که فقیه و عالم است، برخواند انگیزت. امام باقر علیه السلام نیز گفتار خود و پدران خود را موجب زنده شدن و حیات دل‌ها دانسته است. هم‌چنین از نظر امام صادق علیه السلام جایگاه و مراتب شخصیت انسان‌ها به اندازه روایت آن‌ها از امامانی چون اوست، که این موضوع به نوعی خود، بیانگر معیار و ملاک ارزیابی آدمی است.

علوم حدیث، مجموعه‌ای از دانش‌های مرتبط با روایات نبوی و معصومان علیهم السلام است که

در آن، انواعی از مقاصد مهم معرفتی فراهم آمده و به لحاظ نوع روایت و راویان، دربردارنده بررسی‌های گونه‌گون حدیثی است. یکی از مهم‌ترین این دانش‌ها، درایة الحدیث است که به مثابه علمی بنیادین در حوزه معرفت دینی عمل می‌کند و فهم و تبیین تکالیف دین در قلمرو فقه مدیون آن است. علمی که در آن از سند حدیث و متن آن و چگونگی تحمل حدیث و آداب نقل آن بحث می‌شود و موضوع آن پرداختن به حدیث، از حیث مقبول یا مردود بودن آن است. در میان اهل سنت، ابو محمد رامهرمزی (م ۳۶۰ هـ) با اثر مشهورش به نام المحدث الفاضل بین الراوی والواعی، اولین کسی است که در این زمینه کتاب نوشته است. حاکم ابو عبدالله نیشابوری (م ۴۰۵ هـ) با نگارش کتاب معرفة علوم الحدیث، خطیب بغدادی (م ۴۶۳ هـ) با تألیف دو کتاب الکفایة فی علم الروایة والجامع لاختلاق الراوی و آداب السامع و ابن صلاح شهرزوری (م ۶۴۳ هـ) با تدوین کتاب علوم الحدیث این علم را بسامان کرده‌اند. کتاب‌های مربوط به علوم حدیث در بخش مربوط به درایة الحدیث بعدها توسط کسانی مانند ابن حجر عسقلانی (م ۸۵۲ هـ)، سخاوی (م ۹۰۲ هـ) و جلال‌الدین سیوطی (م ۹۱۱ هـ)، روند مباحث مربوط به این فن را جان تازه‌تری بخشید؛ ابن حجر با تدوین نخبة الفکر فی مصطلحات اهل الاثر و شرح آن نزهة النظر و سخاوی با نگارش کتاب مهم فتح المغیث، یا شرح الفیة الحدیث و سرانجام سیوطی با نوشتن کتاب تدریب الراوی اهمیت دانش درایه را مورد تأکید قرار دادند.

در عصر حاضر نیز، دانشمندان اهل سنت در این عرصه کارهایی را عرضه کرده‌اند که در جای خود قابل استفاده است، مانند کتاب قواعد التحدیث من فنون مصطلح الحدیث از علامه قاسمی و کتاب اصول الحدیث، علومه و مصطلحه از محمد عجیاج خطیب. در این زمینه، محمد احمد طحان، صبحی صالح و نورالدین عتر نیز پیش قدم شده و کتاب‌های تیسیر مصطلح الحدیث، علوم الحدیث و مصطلحه، و منهج النقد را نوشته‌اند.

در میان دانشمندان شیعی، دانش درایه از همان دوره غیبت کبری و میان مشایخ رجالی

و محدثان طراز اول و لو به طور بسیار محدود، معمول بوده است که شاهد آن، به کارگیری اصطلاحاتی مانند مقبول، مردود، صحیح و غیر صحیح به روزگار کلینی، صدوق و شیخ طوسی است.

آغاز رسمیت یافتن دانش درایة الحدیث نزد دانشمندان امامیه، عصر احمد بن طاووس حلی (م ۶۷۳ هـ) و علامه حلی (م ۷۲۶ هـ) است. پس از این دو دانشمند بزرگ، محمد بن جمال الدین مکی عاملی (م ۷۸۶ هـ)، در مقدمه کتاب ذکر الشیعه و احمد بن فهد حلی (م ۸۴۱ هـ) در مقدمه اثر به یاد ماندنی اش، *المهذب البارع* از درایة الحدیث سخن گفته‌اند. نقطه اوج این مبحث میان متفکران شیعی از آن شهید ثانی زین الدین بن علی بن احمد (م ۹۶۵ هـ) است. کار او با نگارش سه کتاب تأثیرگذار یعنی *بدایة الدرایه*، *الرعايه* و *غنیة القاصدین* و به کارگیری آن در عمده مباحث فقهی، نقطه عطف این مهم به شمار می‌آید.

از دیگر دانش‌های مربوط به حدیث، علم رجال یا رجال الحدیث است. حدیث دو رکن دارد؛ یکی متن آن و دیگری سند یا زنجیره‌اش که به منزله تکیه گاه آن است. به بیان دیگر، استواری متن در گرو درستی سند و بررسی آن، موضوع علم رجال است. این علم که اخباریان آن را به شدت نفی کرده‌اند، به‌ویژه از منظر عالمان متأخر در حکم پیش‌نیاز اساسی فهم حدیث و در خدمت آن است. امروزه یک حدیث‌پژوه از مزاجه به منابع رجالی‌ای مانند رجال کشی، رجال نجاشی، الفهرست و رجال شیخ طوسی، بی‌نیاز نیست و از رهگذر آن‌ها باید میزان اعتبار سند حدیث را بررسی کند. این منابع جزء منابع اولیه رجالی شیعی محسوب می‌شوند. بعد از این کتاب‌ها، آثار دیگری نظیر *معالم العلماء*، اثر ابن شهر آشوب (م ۵۸۸ هـ)، *رجال ابن داود حلی* و *خلاصة الاقوال*، اثر علامه حلی به رشته تحریر در آمد. در دوره چهارصد ساله اخیر، کتاب *الرواشح السماویه*، اثر میر داماد، کتاب *مجمع الرجال*، اثر زکی الدین عنایت الله قهبایی، کتاب *جامع الرواة*، اثر محمد بن علی

اردبیلی، کتاب نقد الرجال، اثر میر مصطفی تفرشی، و منهج المقال، اثر محمد بن علی استرآبادی نیز به این منابع افزوده شد. برخی اصطلاحات مربوط به علوم حدیث به نحوی با این دانش و این قبیل منابع ربط تام دارد. از نمونه‌های آشکار و مصادیق بارز اصطلاحاتی که در این شاخه از علوم حدیثی مورد توجه است، الفاظ مدح و ذمّ راویان است که هم در منابع رجالی اهل سنت و هم در منابع شیعی بسیار گسترده‌اند. از دیگر شاخه‌های علوم حدیث، می‌توان به فقه الحدیث، علل الحدیث و غریب الحدیث اشاره کرد که احاطه بر آن‌ها از خصوصیات کسانی است که در حوزه پژوهش‌های حدیثی کوشش می‌کنند. این‌گونه مباحث نیز در نوع خود دربردارنده اصطلاحات و برخی شناسه‌هایی است که حتماً باید مورد توجه ارباب تحقیق در قلمرو حدیث باشد. برای مثال در مبحث فقه الحدیث که عهده‌دار شرح احادیث است، یکی از موضوعات مهم، مسئله تعارض، ترجیح، تخییر و اصل تساقت دو روایت است که هر کدام مدخلی مفصل به شمار می‌آید. در علل الحدیث نیز که موضوع آن بررسی عواملی است که موجب قدح در حدیث می‌شود، واژه علت (قدح) و عوامل به وجود آورنده آن از موضوعاتی به شمار می‌آیند که نمی‌توان از آن چشم پوشید. غریب الحدیث نیز مدخلی است مفصل که ذیل آن، باید تعریف حدیث غریب و انواع آن و ربط آن با بعضی اصطلاحات دیگر مانند واژه حدیث مفرد باید بررسی شود. افزون بر این، غریب الحدیث به مثابه علمی که به شرح لغات دشوار حدیث می‌پردازد، موضوع کتاب‌هایی است که در جای خود باید به آن توجه کرد؛ و ...

باری، کتابی که پیش روی خوانندگان عزیز قرار گرفته، فرهنگ اصطلاحات حدیثی است. در این اثر هم اصطلاحات مربوط به درایه و هم دانش‌های دیگر حدیث مانند رجال، گردآوری و تعریف شده‌اند. بر این باوریم کتب فرهنگی‌ای که در هر شاخه‌ای از علوم به رشته تحریر درمی‌آید، نمی‌تواند کامل‌ترین معجم در نوع خود به حساب آید؛ زیرا این

کار، کاری، گروهی و نیازمند سال‌ها صرف وقت است. ضمن اینکه مؤلفان این فرهنگ‌ها همواره پس از تدوین و عرضه آن به جامعه علمی، منتظر بازخورد آن می‌شوند و معمولاً در چاپ‌های بعدی است که مداخل فرهنگ کامل‌تر می‌شود. در حوزه علم درایه و یا رجال، آثار فاخری از سوی متقدمان و متأخران و عالمان معاصر به جامعه علمی عرضه شده است. اما کتاب فرهنگ یا معجمی که دربردارنده بیشتر اصطلاحات علوم حدیثی به زبان فارسی باشد، کمتر به چشم می‌خورد. در زبان عربی، آثاری مانند معجم مصطلحات الحدیث، اثر محمد ضیاء الرحمن الاعظمی، معجم مصطلحات الحدیث، اثر سلیمان مسلم الحرش و حسین اسماعیل الجمل، و معجم علوم الحدیث النبوی، اثر عبدالرحمن بن ابراهیم الخمیسی وجود دارد. اخیراً نیز کتاب معجم مصطلحات الرجال و الدرایه، اثر آقای محمدرضا جدیدی‌نژاد و با اشراف فاضل گران‌قدر، جناب آقای محمد کاظم رحمان ستایش به چاپ رسیده است. نگارندگان این فرهنگ از مدخل‌های این آثار- به‌ویژه از منبع اخیر- در ترتیب مدخل‌های اصطلاحات حدیثی در منابع شیعی، بهره فراوان برده، در عین حال تلاش کرده‌اند هم به لحاظ کمی و تعداد مدخل‌ها و هم در توضیح و بیان آن‌ها به این آثار محدود بسنده نکنند.

نکته در خور توجه دیگر اینکه در این اثر، هم از منابع اهل تسنن و هم از منابع شیعی استفاده و کوشش شده اصالت منابع و دست اول بودن آن‌ها حتی المقدور حفظ گردد. برخی مدخل‌ها در متن کتاب با پراوتر (س) از دیگر مداخل متمایز شده است؛ در این قبیل موارد، دیدگاه عالمان اهل سنت بیان شده که به نظر نویسندگان این کتاب در مقایسه با دیدگاه ویژه شیعی که با نشانه (ش) همراه است، متمایز است.

فرصت را مغتنم شمرده و از همکار ارجمند و فاضلمان، جناب آقای دکتر پرویز رستگار استادیار دانشگاه کاشان که با دقت و حوصله درخور تقدیر این اثر را ویراستاری کرده و نکات مهمی را یادآور شدند، و دوست فرهیخته جناب آقای محسن معینی، عضو

هیئت علمی بنیاد دائرة المعارف اسلامی که ایدۀ اولیۀ این کتاب از ایشان و حمایت‌ها و تشویق‌هایشان در به انجام رسیدن کار مؤثر بود، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنیم. از سرکار خانم عدالت‌پور که این اثر را به شایستگی نمونه‌خوانی کرده و در نظم بخشیدن به مدخل‌ها زحمت کشیدند نیز تشکر می‌کنیم.

طلاب و دانشجویان رشته الهیات در گرایش‌های مختلف آن - به طور اعم - و دانشجویان گرایش علوم قرآن و حدیث در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد - به ویژه - از استفاده کنندگان این فرهنگ‌اند. نویسندگان این کتاب، ضمن سپاس و شکر به درگاه بیکران الهی به سبب توفیق یافتن در تدوین چنین اثری، در راستای تکمیل و رفع کاستی‌های آن، صمیمانه از دیدگاه‌های استوار و شایسته صاحب‌نظران و فرهیختگان گرامی استقبال می‌کنند.

والله من وراء القصد

- دکتر محسن قاسم‌پور - حسین ستار